

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

HONDSBOSSEN (SG_R3_NET_06)

SINT-KATELIJNE-WAVER

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Hondsbossen” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,..)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Sint-Katelijne-Waver

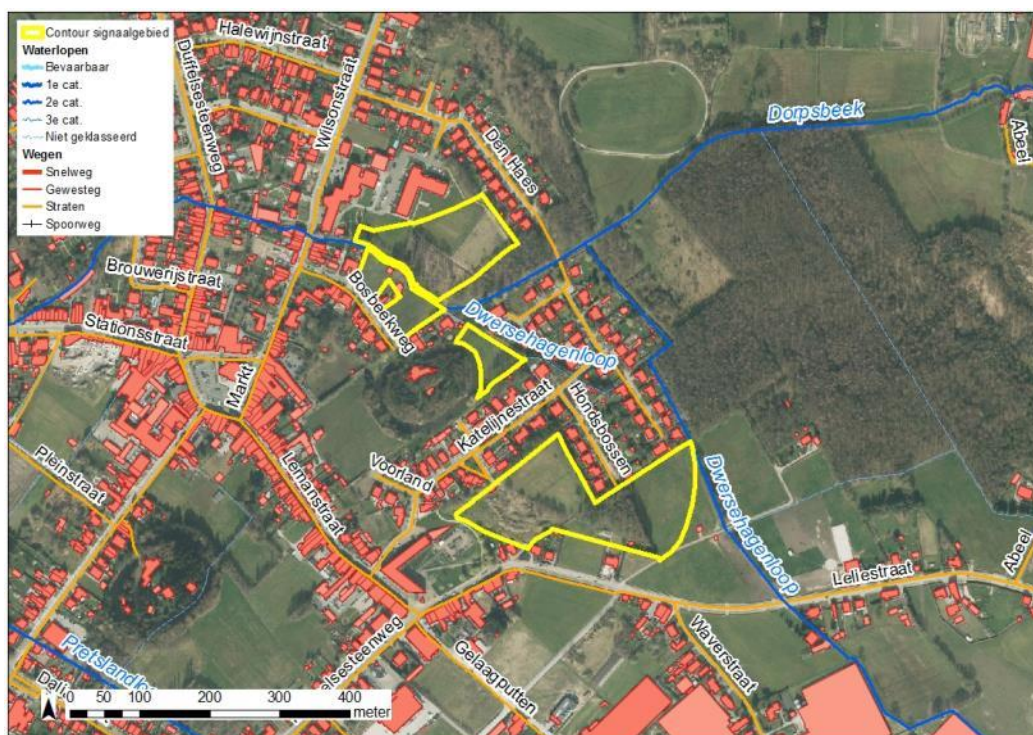
Provincie(s): Antwerpen

Ligging: Woonuitbreidingsgebied, woongebied en recreatiegebied aansluitend op het centrum van Sint-Katelijne-Waver (omgeving Hondsbossen).

Bekken: NETEBEKKEN

Betrokken waterlopen: De Dwersehagenloop bevindt zich net ten oosten van het signaalgebied. De Dorpsbeek doorsnijdt het signaalgebied.

Oppervlakte: 5,98 ha

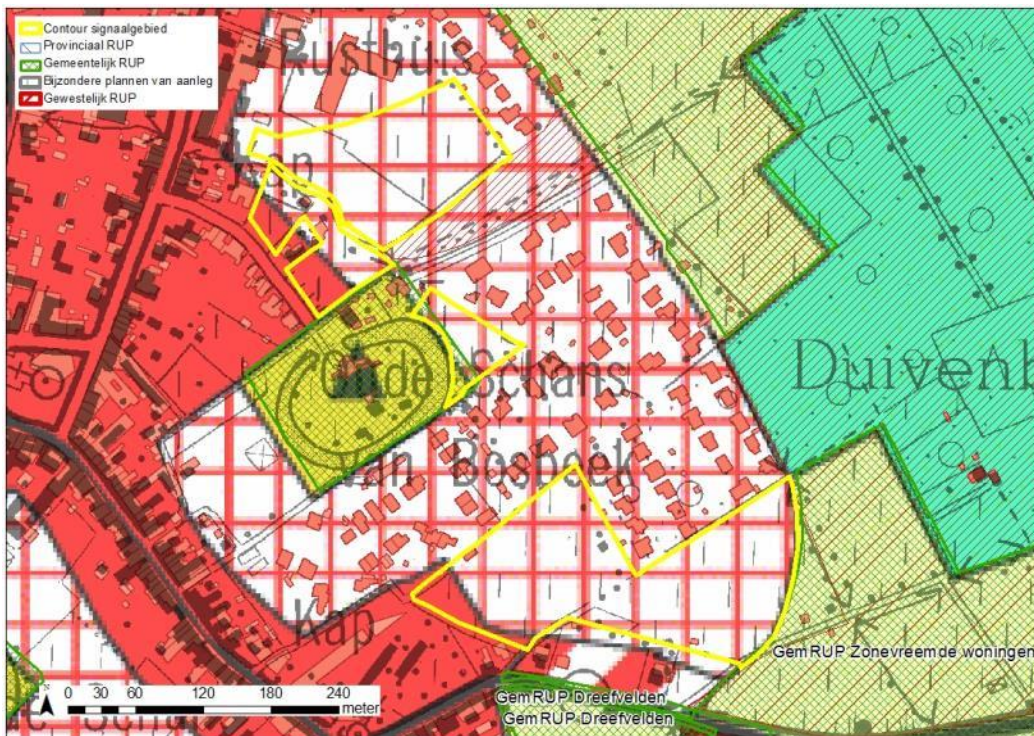
Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

Het signaalgebied heeft grotendeels bestemming woonuitbreidingsgebied. Langsheen de Bosbeekweg is een beperkte strook woongebied aanwezig.

Globale beschrijving:

Het signaalgebied kent op heden grotendeels een invulling als weiland. Op de rechteroever van de Dorpsbeek (aansluitend op het rustoord) is een bos aanwezig.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootschalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 12/11/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering NETEBEKKEN geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Het signaalgebied werd geselecteerd omdat het effectief overstromingsgevoelig is op de watertoetskaart.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken. Het signaalgebied wordt afgebakend als het niet-bebouwde deel van de harde gewestplanbestemmingen. Woonsnipper, zoals langs de Mechelsesteenweg en Wilsonstraat worden niet meegenomen.

Volgende zones kunnen onderscheiden worden: bebost perceel aansluitend op WZC Sint-Elisabeth op rechteroever Dorpsbeek, woongebied/woonuitbreidingsgebied langs Bosbeekweg op linkeroever Dorpsbeek, weiland ten oosten van de Schans, woonuitbreidingsgebied aansluitend op Leliestraat/Katelijnestraat/Voorland.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen(terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

De betrokken waterlopen maken geen deel uit van de basiskaart hydrografisch netwerk en werden niet gemodelleerd.

Zowat het volledige signaalgebied is aangeduid als Recent Overstroomd Gebied.

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

Figuur: De blauwe contouren geven de huidige overstromingskans weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstromde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

3.1.2 KLIMAATTOETS

De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

De betrokken waterlopen maken geen deel uit van de orbp-studie en werden niet gemodelleerd.

3.2 Bespreking watersysteem

Het signaalgebied is effectief overstromingsgevoelig op de watertoetskaart. De gemeente heeft, in samenwerking met het provinciebestuur, een aantal maatregelen genomen om een herhaling van de watersnood van 14 september 1998 in de verkaveling Den Haes te voorkomen.

- Er werd een aarden waterkeringsmuur gebouwd tussen de verkaveling en de Dwersehagenloop. Stroomopwaarts in de Dorpsbeek (Cammersbeek) werden 2 retentiebekkens aangebracht om het snelstromend water vanuit O.-L.-V.-Waver af te remmen en te bufferen. Het provinciebestuur plant de aanleg van een bijkomend zandvangbekken aan het retentiebekken aan de Muilshoek.
- Ter hoogte van de instroom van de Dwersehagenloop in de Dorpsbeek werd een regelbare knijpconstructie met overstort geplaatst in de Dorpsbeek en werd de instroom van de Dwersehagenloop voorzien van een terugslagklep. Deze knijpconstructie wordt bij zwaar en langdurig

^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

regenweer dichtgezet zodat het overvloedige water van de Dorpsbeek in de Hondsbossen kan vloeien.

- De riolering in de Mechelsesteenweg werd omgebouwd tot een bufferring met een grote diameter.

- In samenwerking met W&Z en het provinciebestuur werd op de Netedijk, ter hoogte van de uitstroom en het wachtbekken op de Goorbosbeek (waar de Dorpsbeek in terechtkomt), een grote pompinstallatie gebouwd.

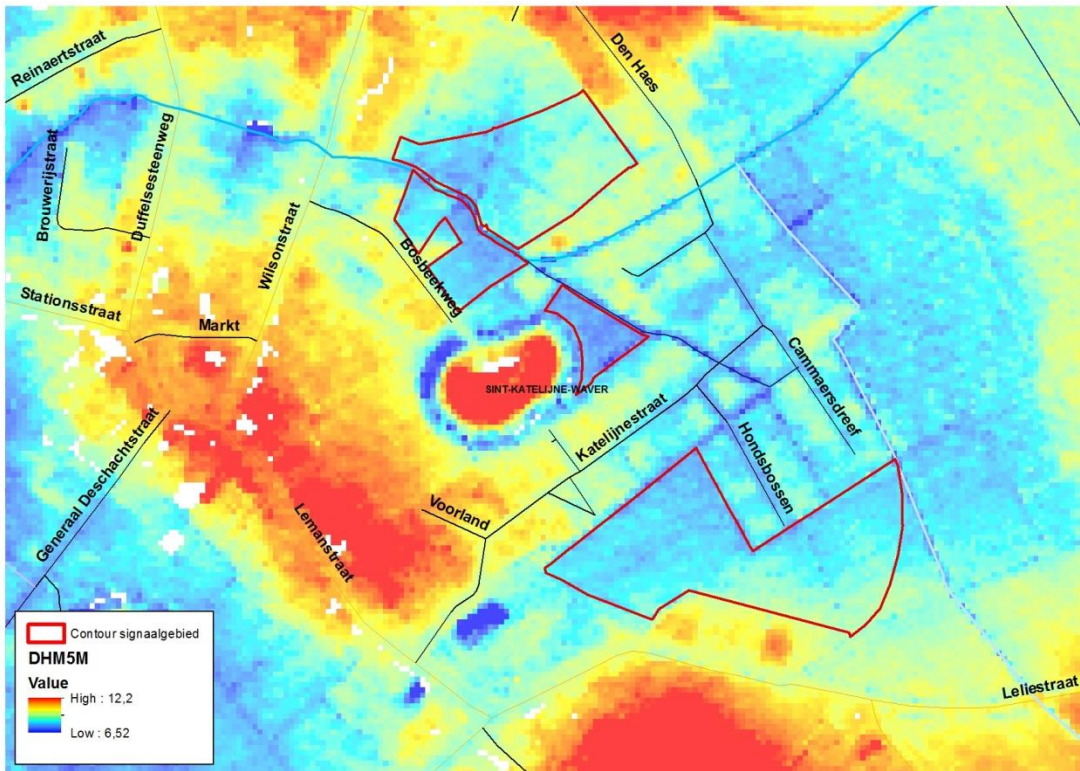
De provincie Antwerpen geeft aan dat een nieuwe doorrekening voor het model van de Dorpsbeek met de toegepaste maatregelen niet op korte termijn kan uitgevoerd worden.

De gemeente meldt dat er sinds de uitvoering van deze werken geen wateroverlast meer is voorgekomen in verkaveling Den Haes. Wateroverlast 15/01/2016: de Dorpsbeek was snelstromend en op sommige plaatsen overlopend. De spindel aan de samenvloeiing Dorpsbeek-Dwersehagenloop werd tot op het veiligheidsniveau dichtgezet. De Hondsbossen konden heel wat water van de Dorpsbeek bergen. Er was een behoorlijk niveauverschil vast te stellen voor en achter de spindelschuij. De afgeschafte Dwersehagenloop midden de verkaveling (thv Cammaersdreef) stond op overlopen door het hoge peil in de Dorpsbeek.

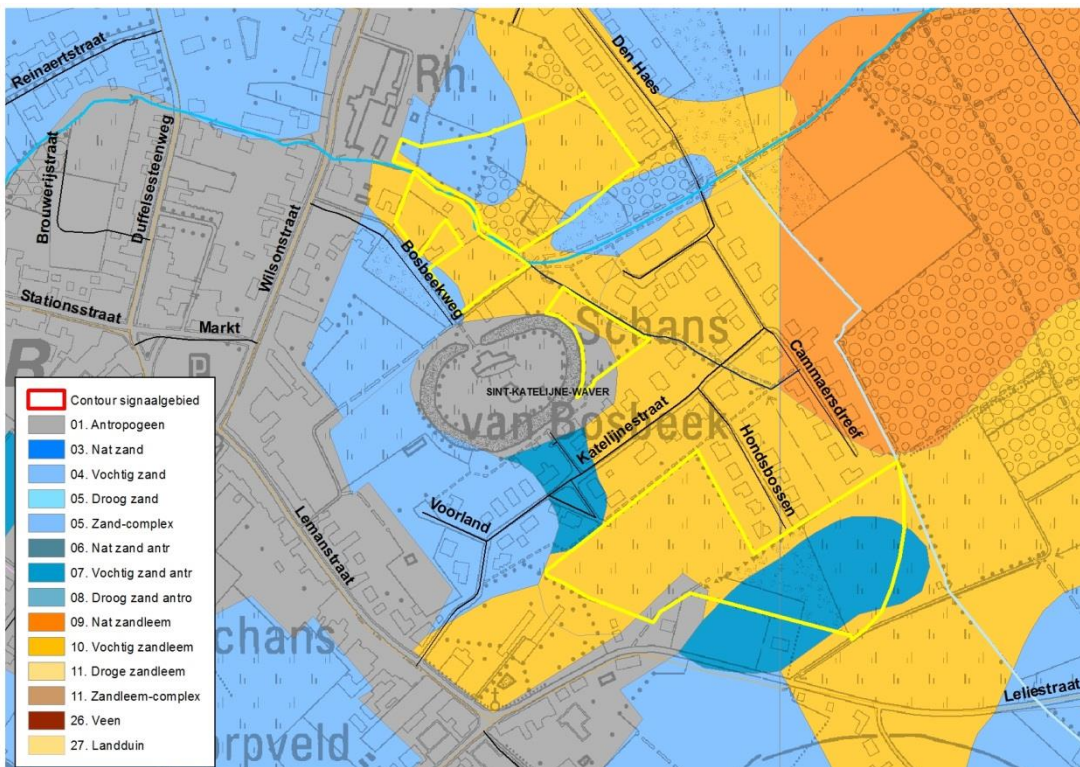
In onderstaande figuren worden de watertoetskaart, het digitaal hoogtemodel en de vereenvoudigde bodemkaart ter hoogte van het signaalgebied weergegeven.

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

Figuur: digitaal hoogtemodel van het signaalgebied

Figuur: bodemkaart van het signaalgebied

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

Het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde bevat acties en maatregelen om de toestand van het oppervlaktewater en het grondwater te verbeteren en om ons beter te beschermen tegen overstromingen. De drietrapsstrategie vasthouden-bergen-afvoeren vormt de kern van het waterkwantiteitsbeleid. Overstromingen zijn een natuurlijk verschijnsel. Vooral tijdens de winterperiode laat de verhoogde aanvoer van hemelwater de waterlopen buiten hun oevers treden. Hierbij moet de waterloop zoveel mogelijk ruimte krijgen om wateroverlast in bestaande bebouwde zones te vermijden.

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

Op 26 juni 2003 werd het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS) van de gemeente Sint-Katelijne-Waver door de Bestendige Deputatie goedgekeurd. Op 26 november werd een gedeeltelijke herziening goedgekeurd, deze bevat echter geen aanpassingen die betrekking hebben op voorliggend signaalgebied.

In het GRS worden in de woningprogrammatie 3 relevante deelgebieden in woonuitbreidingsgebied besproken:

- Zone aan WZC Sint-Elisabeth is aangeduid als gebied waarvan de aansnijding prioritair is i.f.v. lokale woonbehoefte en kernversterking: “Gebied 11a: Het betreft tamelijk natte gronden aan de rand van twee beken. In aansluiting met de dorpskern gelegen eigendom van het O.C.M.W., is dit gebied zinvol gefaseerd te ontwikkelen door het O.C.M.W. d.m.v. kleinschalige projecten. Toegang tot het gebied is mogelijk vanuit de aanliggende verkaveling.” Voor de terreinen grenzend aan WZC werd via een projectvergadering een afbakening gemaakt van de nog ontwikkelbare en de te vrijwaren zones.
- Zone ten zuiden van de schans is aangeduid als gebied waarvan aansnijding niet mogelijk, niet wenselijk of herbestemming wenselijk is: “Gebied 12: Omwille van de geringe haalbaarheid wordt het gebied niet voor wonen ontwikkeld maar wordt het herbestemd.”
- Zone aansluitend aan gemeentehuis is eveneens aangeduid als gebied waarvan aansnijding niet mogelijk, niet wenselijk of herbestemming wenselijk is: “Gebied 17: Dit gebied ligt ver van de kern en kan beter als een groene vinger vanuit het dorp en Den Haes I naar het Duivenbos - Hondsbossen toe worden open gehouden. Het gebied wordt niet ontwikkeld voor wonen. Het kan worden herbestemd.”

4.3 Lopende initiatieven:

- Kleine overlap met AGNAS Donderheide (bos langs Dorpsbeek);
- WZC Sint-Elisabeth: bouwvergunning via projectvergadering met als voorwaarde behoud effectief overstromingsgevoelige delen als parkzone;
- Deel van zuidelijk WUG (achter gemeentehuis) zal door de gemeente ingericht worden als recreatiezone (skaten ed.);
- Er loopt een verkavelingsaanvraag langsheen de Bosbeekweg.

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

In het kader van de selectie van de signaalgebieden werd een regionaal overleg georganiseerd op 11/09/2014. Deze selectie werd ambtelijk goedgekeurd op het thematisch overleg op 03/10/2014.

Voor de opmaak van de startbeslissing vond overleg plaats met de gemeente Sint-Katelijne-Waver op 08/06/2015. Hieraan namen deel: Glenn Van De Broeck (technische dienst), Lieve Van Herck (waarnemend stedenbouwkundig ambtenaar), Diego Muys (dienst patrimonium), Klaartje Mariën (jeugdconsulente), Veronique Kussé (provincie Antwerpen dienst integraal waterbeleid), Bram Van Ballaer (Ruimte Vlaanderen, bekkensecretariaat), Sandra Franck (bekkensecretariaat). Het signaalgebied werd afgebakend en het watersysteem en de ruimtelijke visie werden overlopen voor de verschillende deelgebieden binnen het signaalgebied. De provincie Antwerpen gaf aan de modellering van de Dorpsbeek up te daten op basis van de getroffen maatregelen. Aanvullend werd een projectvergadering gehouden voor het speelplein achter de parking van het gemeentehuis.

Op 22/09 werd een tweede overleg met de gemeente georganiseerd waarbij de ontwerpbeslissing verder werd verfijnd.

Op 25/04/2016 werd de ontwerp-startbeslissing geagendeerd op het CBS:

Artikel 1

Het college gaat uiteindelijk niet in op het voorstel om het woonuitbreidingsgebied ten westen van de schans mee op te nemen in het signaalgebied. Er werd beslist om de opties voor ontwikkelingen in dit gebied, in overeenstemming met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan, open te houden.

Artikel 2

Het college gaat akkoord met de deelgebieden in categorie B; geen herbestemming wel bijkomende randvoorwaarden, maar wenst enkel het deelgebied ten oosten van de schans op te nemen in categorie C; herbestemming en geen bebouwing mogelijk. De andere deelgebieden aangeduid in categorie C wenst het college aan te duiden als categorie B weermom om alle opties voor ontwikkelingen in dit gebied, in overeenstemming met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan, open te houden.

Op 13/06/2016 heeft de gemeente Sint-Katelijne-Waver laten weten dat ze akkoord gaat met de voorgestelde formulering op het bekkenbureau d.d. 19/05/2016, met name ontwikkelingsperspectief C voor het zuidelijk gelegen woonuitbreidingsgebied, met expliciete weergave dat er binnen deze zone de mogelijkheid wordt opengelaten voor het aanleggen van constructies in functie van openbaar nut, zoals een waterdoorlatende parking of de inrichting van een park-/speelplein in overeenstemming met het watersysteem.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

C: nieuwe functionele invulling voor het gebied.

- Het woonuitbreidingsgebied ten oosten van De Schans wordt herbestemd naar recreatie, dit vanuit een combinatie van ruimtelijke motieven (geringe haalbaarheid voor ontwikkelen tot wonen volgens GRS) en motieven vanuit het watersysteem (effectief overstromingsgevoelig op watertoetskaart voor uitvoering remediërende ingrepen).
- WUG in het zuiden: het woonuitbreidingsgebied wordt herbestemd naar een zachte bestemming als een groene vinger richting de kern. Er is geen bebouwing gepland volgens het structuurplan. Het open houden van dit gebied biedt een extra bufferruimte tussen de

waterloop en de woonkern. Binnen deze zone wordt de mogelijkheid opengelaten voor het aanleggen van constructies in functie van openbaar nut, zoals een waterdoorlatende parking of de inrichting van een park-/speelplein in overeenstemming met het watersysteem.

B: maatregelen met behoud van bestemming

Voor volgende zones is de bestemming compatibel met het waterbergend vermogen, maar worden een aantal randvoorwaarden gedefinieerd:

- Woongebied/woonuitbreidingsgebied Bosbeekweg op LO Dorpsbeek: de percelen maken deel uit van de vallei van de Dorpsbeek (vochtige zandleembodem, lager gelegen ten opzichte van de omgeving). Er is geen update van de modellering van de Dorpsbeek beschikbaar na uitvoering van de maatregelen aan de waterloop zoals weergegeven onder 3.2 Bespreking watersysteem. Sinds de uitvoering van deze maatregelen is er geen wateroverlast meer vastgesteld ter hoogte van de Bosbeekweg. De provincie Antwerpen geeft volgende randvoorwaarden mee voor de verkavelingsaanvraag:
 - o Er mag niet geraakt worden aan de huidige waterbergingscapaciteit van het perceel om te vermijden dat wateroverlast wordt afgewenteld op reeds bestaande woningen. Er worden geen netto ophogingen toegelaten over het gehele perceel en geen ophogingen onder de woning en eventuele garage. Dit impliceert dat er op palen of op een overstroombare kruipkelder zal moeten worden gebouwd.
 - o De woning zal voldoende hoog moeten gebouwd worden zonder kelderruimte. Het vloerpeil van de woningen moet minstens 30cm boven het straatniveau liggen en de overstroombare ruimte onder de woning heeft minstens een hoogte van het huidige maaiveld (omtrent 8,80m TAW) tot 9,30m TAW.
- Perceel op RO Dorpsbeek aansluitend op WZC Sint-Elisabeth: bouwvergunning via projectvergadering met als voorwaarde behoud effectief overstromingsgebied als parkzone. De randvoorwaarden mbt het watersysteem zoals aangegeven in de projectvergadering moeten gerespecteerd worden. Bijkomende verhardingen/ophogingen op het perceel zijn niet wenselijk.
- Speelplein achter de parking van het gemeentehuis: de technisch-numerieke impact van het speelterrein werd begroot binnen de projectvergadering.

A: watertoets

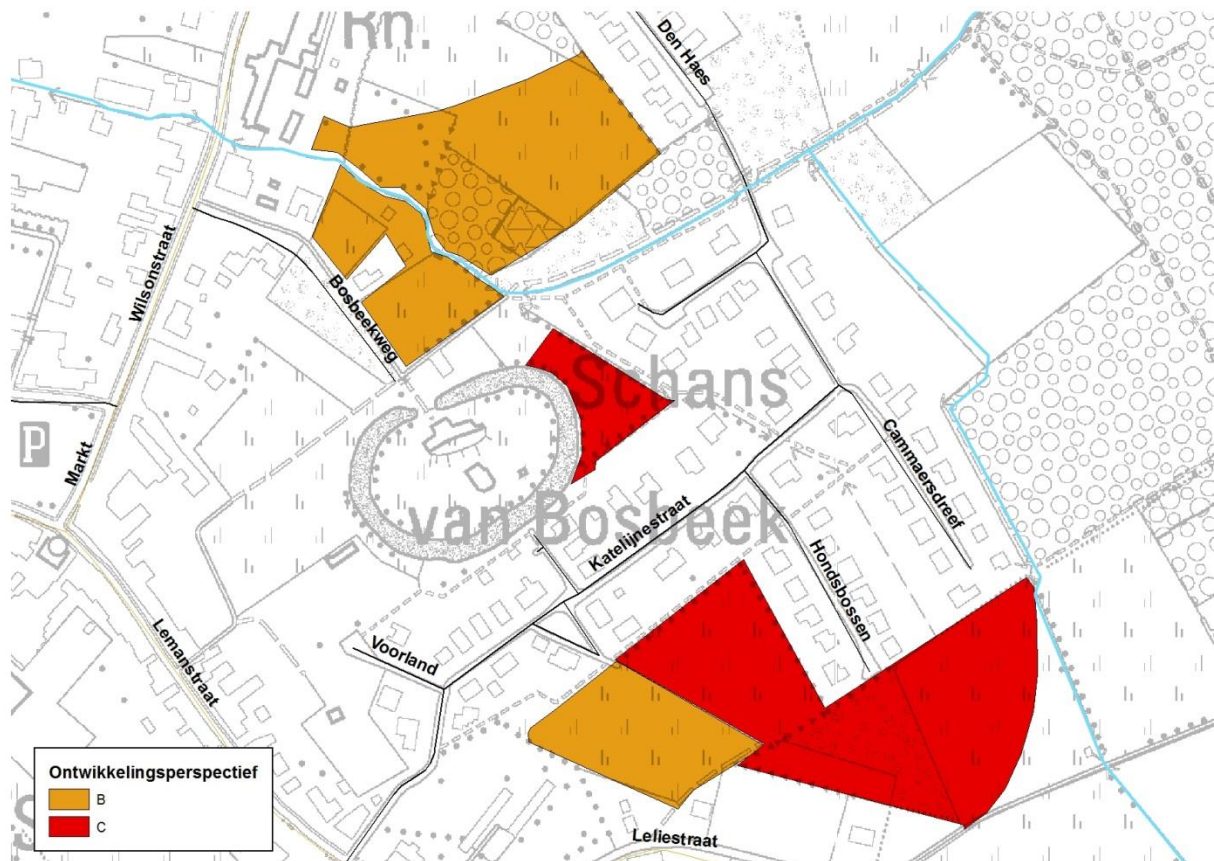
- n.v.t.

Instrument:

Opmaak RUP voor woonuitbreidingsgebied ten oosten en ten westen van De Schans en omzetting van zuidelijk gelegen woonuitbreidingsgebied naar openruimtebestemming.

Initiatiefnemer:

gemeente Sint-Katelijne-Waver

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Het signaalgebied dat grotendeels bestemd is als woonuitbreidingsgebied is quasi volledig effectief overstromingsgevoelig. Binnen het signaalgebied worden het weiland ten oosten van de Schans en het woonuitbreidingsgebied in het zuidelijk deel herbestemd naar een openruimtefunctie. Voor het zuidelijke woonuitbreidingsgebied wordt de mogelijkheid opengelaten voor het aanleggen van constructies in functie van openbaar nut, zoals een waterdoorlatende parking of de inrichting van een park-/speelplein in overeenstemming met het watersysteem.

Het woongebied/woonuitbreidingsgebied langs de Bosbeekweg kan ontwikkeld worden, mits het naleven van een aantal randvoorwaarden naar het watersysteem: een vloerpeil van de woningen van minstens 30cm boven straatniveau en geen netto ophogingen over het hele perceel en geen ophogingen onder de woning en eventuele garage. Voor de zone aansluitend op het rusthuis en het speelplein achter het gemeentehuis zijn reeds randvoorwaarden naar het watersysteem gedefinieerd binnen de respectievelijke projectvergaderingen.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.